

Comentariu - O scrisoare pierduta

Conceptul de comedie este intalnit in primul rand in "Poetica" lui Aristotel. Acesta diferentiaza intre comedie, pe care o considera un gen minor si tragedie asociata genului major. In viziunea lui aristotel, comedia este o "imitatie a oamenilor de categorie inferioara", pentru ca vechii greci cultivau o arta mimetica.

De aici provine si ideea ca prin comedie se poate exprima doar nereseriosul, in timp ce tragedia trata probleme grave ale societatii. Opinia aceasta nu mai poate fi impartasita in epoca moderna, pentru ca prin comedie se pot satiriza toate tarele(defecte) ale societatii.

Didactic, comedia este o specie a genului dramatic conceputa cu scopul de a-i invesele pe cititori sau pe spectatori. Asadar, comicul este punctul central din toate comedii. Comicul este o categorie estetica asociata speciei care ii poarta denumirea. In "Manierismul in literatura" Gustave Rene Hocke demonstreaza ca termenul comic provine de la grecescul "Komos" care inseamna "alai plin de neastampar". Tot Hocke arata cum comedia s-a nascut in Grecia antica din serbarile dedicate zeului Dionysos.

In "Termenii cheie ai analizei teatrului" Anne Ubersfeld asocia tipurile de comedii celor de comic. Exista astfel comicul de situatie, comicul de nume, comicul de personaje(caracter), comicul de limbaj care corespunde in viziunea autoarei acelorasi tipuri de comedie in functie de tipul predominant.

Alexandru Paleologul demonstreaza in "Despre lucrurile cu adevarat importante" ca in comedii ale lui Caragiale predomina comicul de situatie, ceea ce nu inseamna ca trebuie sa facem abstractie de celelalte tipuri de comic.

Opera lui Caragiale se caracterizeaza in primul rand prin comic dar a scris si o drama "Napasta", ceea ce inseamna ca tragicul nu ii era strain. De asemenea nuvelele realiste dar care au si elemente naturaliste precum "In vreme de razboi", "O facie de Pasti", "Pacat" au o tematica tragica. Se poate considera pe buna dreptate ca acela care are vocatia comicului nu poate sa nu o aiba si pe cea a tragicului.

Primul studiu estetic asupra lui Caragiale i-a apartinut lui Titu Maiorescu in articolul "Comedii domnului I. L. Caragiale". Aici criticul diferentiaza literatura de realitate observand ca in momentul creatiei autorul se ridica in "sfera fictiunii ideale". Aceasta nu inseamna insa ca I.L. Caragiale nu avea in vedere realitatea vremii sale. Mai mult l-am putea considera pe Caragiale un autor actual.

In comedii dar si in schite, Caragiale vede intr-adevar lumea intr-o forma a ridicolului. Afirmatia "simt enorm si vaz monstruos" din schita "Grand hotel "Victoria Romana"" reliefeaza tocmai aceasta hiperbolizare a realitatii.

În comediiile "O scrisoare pierdută" și "O noapte furtunoasă" comicul rezultă chiar din peritextul titlurilor. Primii constituenți imediați (Bloomfield) "o scrisoare" și "o noapte" reflectă o realitate minoră, în timp ce calificativele "pierdută" și "furtunoasă" exprimă modul în care personajele se raportează la aceste realități. Se observă că personajele lui Caragiale au tendința să exagereze evenimentele prin care trec, ceea ce conduce către comic. Ele își iau rolul foarte în serios, fără să constientizeze că trăiesc de fapt, într-o imensă farsă. Numai lectorul sau spectatorul pot sesiza această lume ca teatru în care trăiesc personajele.

În articolele sale despre teatru, Caragiale demonstrează că teatrul este un gen diferit de literatură, net superior acesteia. Dramaturgul vede în teatru o posibilitate de reflectare a lumii. De aceea în momentul ridicării cortinei personajele sunt prinse într-un dialog ceea ce trimite la un timp anterior ridicării cortinei. În teatrul clasic cortina avea rolul de a introduce sau de a scoate unul sau mai multe personaje din scenă. În textul scris, actul dramatic ia locul cortinei pentru că presupune schimbarea decorurilor. Scena este o subdiviziune a actului dramatic care ar corespunde intrării sau ieșirii personajelor.

În "O scrisoare pierdută", actul întâi debutează cu dialogul dintre Ștefan Tipătescu și Pristanda. Ștefan Tipătescu este definit în peritextul prezentării personajelor ca "prefectul județului". Acțiunea are loc într-un spațiu nedefinit, adică în capitala unui județ de munte. Comicul rezultă și din modelul în care sunt prezentate personajele înainte de a începe textul propriu-zis. Zaharia Trahanache este eternul "prezident" și se va caracteriza prin acumularea funțiilor sociale și politice. El este "prezidentul Comitetului permanent, Comitetului electoral, Comitetului școlar, Comitetului agricol". Acumularea de titluri ar putea continua, realitate ce generează comicul pentru că se specifică ideea că este președintele și al altor "comitete și Comitei".

Dorința de a avea titluri ar reprezenta unica modalitate de a fi personajul care se înscrie automat în tipologia parvenitului și snobului. Pe lângă aceste funcții, Trahanache își asumă calitatea de sot, asemenea lui Jupân Dumitrache din "O noapte furtunoasă". Pentru ambele personaje a fi familist înseamnă implicit și a fi bun patriot. Răca Venturianu sintetizează această realitate la finalul comediei "O noapte furtunoasă": "Da, familia e patria cea mică, precum patria e familia cea mare". Fiind soți, deci iubitori de patrie, Trahanache și Jupân Dumitrache pot să vorbească și de "onoarea de familist", ceea ce nu neagă triumful conjugal. Trahanache a fost din acest punct de vedere încadrat de critica literară în tipologia sotului încornorat. La o analiză mai atentă se va vedea că Trahanache știe de relația dintre Zoe, soția sa și Ștefan Tipătescu dar o acceptă pentru că Tipătescu face parte din elan.

Năe Catavencu este opozantul politic al lui Trahanache și implicit al lui Tipătescu. Și Catavencu este un personaj al parvenirii. El este avocat, director-proprietar al ziarului "Răcnetul Capartilor" dar și preșident fondator al Societății Enciclopedice Cooperative "Aurora Economia Romanilor". Se constată că următoarele personaje aparțin planurilor reprezentate de Zaharia Trahanache și Năe Catavencu. Tipătescu este subalternul lui Trahanache. Farfuridi și Brânzovenescu sunt membrii "comitetelor și comitelor" conduse de Trahanache. Ionescu și Popescu sunt colaboratori la

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

ziarul lui Catavencu si membrii insitutiilor patronate de acesta. Servilismul lor reiese si din numele pe care pe poarta: "Ionescu", "Popescu" sunt nume des intalnite la romani, ceea ce sugereaza o depersonalizare a acestor personaje in raport cu numele Catavencu.

Agamemnon Dandanache este definit ca "vechi lupataor de la 48" ceea ce trimite spre comic. El nu este un personaj senil, insa destul de viclean pentru a castiga alegerile fara sa participe la ele. Aceasta victorie precara datorata unui santaj genereaza un comic care deviaza spre absurd. De altfel in "Note si contranote" Eugen Ionescu marturiseste ca I.L.Caragiale a fost un precursor al teatrului absurdului.

Lumea personajelor lui Caragiale este asociata spatiului inchis al clanului. Se observa existenta a doua mari clanuri. Primul condus de Trahanache, al doilea de Catavencu. Pristanda cel care este definit "politaiul orasului" nu este aparatorul ordinii publice asa cum ar fi trebuit ci aparatorul clanului condus de Trahanache. Pristanda se caracterizeaza prin servilism dar in acelasi timp si prin tradare. Cand il aresteaza pe Catavencu, urmand ordinele lui tipatescu, Pristanda ii va spune lui Catavencu faptul ca este gata oricand sa intre in serviciile acestuia daca ii asigura o functie politica inalta.

Personajele lui Caragiale sunt asa cum observa Alexandru George, kitsch. Ele rezuma teoria maioresciana a "formelor fara fond" pentru ca exista un contrast vizibil intre ceea ce vor sa para si ceea ce sunt in realitate. Opozitia dintre aparenta si esenta conduce catre un comic absolut.

Pentru personajele lui Caragiale foarte importanta este influenta mass-media. In "O noapte furtunoasa" Ipingescu si Jupan Dumitrache comenteaza articolul scris de Rica Venturianu in ziarul "Vocea Patriotului Nationale". Actul I al scrisorii pierdute debuteaza cu citirea de catre Tipatescu a unui articol referitor la el din ziarul "Racnetul Carpatilor". Personajele comenteaza informatiile din ziare la modul subiectiv conform unei gramatici personale. Definitia pe care o da Tipatescu termenului "vampir" pronuntat de Pristanda "bampir" este una patriotarda "unul...unul care suge sangele poporului". Aceasta definitie genereaza comicul de limbaj dar si de situatie. Revelatia pe care o are Pristanda conduce catre un comic irezistibil: "Dumneata sugi sangele poporului!...Aoleo!"

Servilismul lui Pristanda rezulta din faptul ca reia cuvintele lui Tipatestu alaturandu-le calificativul curat: "curat misel", "curat murdar". Ultima afirmatie implica o constructie oximoronica reflectand o realitate profunda a operei lui Caragiale, aceea a existentei realitatii in doua planuri opuse. Doar aparent ceea ce exista intr-un plan este contrazis de ceea ce se afla in celalalt plan. In textul comediei doua planuri ajung sa se conjuge: amorul si politica. Farsa din relatia Tipatescu-Zoe trimite la farsa din planul politic.

Personajelor lui Caragiale nu le este specific erosul. Iubirea este doar aclamata, insa nu este traita la modul real. Trahanache nu este doar un personaj al zaharisirii asa cum ar rezulta din prenumele Zaharia. El stie de legatura amoroasa dintre sotia lui si Tipatescu, dar o accepta pentru ca

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Tipatescu face parte din clan. Elocventa este scena cand Trahanache il roaga pe Tipatescu sa-i tina de urat lui Zoe peste noapte cat este el plecat, pentru ca aceasta este "simtitoare". Jupan Dumitrache din "O noapte furtunoasa" o considera pe Veta, sotia lui, rusinoasa desi aceasta il insela cu Chiriac.

Trahanache ii va cita din memoria lui Tipatescu scrisoarea de amor pe care acesta din urma i-o trimisese lui Zoe. Trahanache va citi de mai multe ori scrisoarea care ajunsese in mainile lui Catavencu. Trahanache isi urmareste psihologic interlocutorul, Tipatescu, mai ales cand constata panica acestuia. Concluzioneaza la final ca este doar o "plastografie" (imitatie) dar scrisoarea "sa zici si tu ca e ta dar sa juri nu altceva, sa juri".

Scrisoarea de amor trimisa de Tipatescu lui Zoe face partine din metatext adica este un text inserat in textul amplu. Metatexte sunt si articolele din ziar. Scrisoarea devine aproape un personaj pentru ca pierderea si gasirea ei schimba de fiecare data realitatea textuala. Deznodamantul comediei este mereu amanat prin acest drum al scrisorii de la un personaj la altul.

Din realitatea metatextului face parte si citatul. La prima intrare in scena, Trahanache isi citeaza fiul de la facultate: "Tatita unde e moral acolo e coruptie si o societate fara printipuri va sa zica ca nu le are!". Se observa apelativul Tatita existent si in schite dar si o realitate pleonastica. Comic este faptul ca tocmai Trahanache aminteste de morala desi el este un personaj imoral. Al. George in "Caragiale" constata ca nu doar personajele din comedile lui Caragiale sunt kitsch dar si realitatea si dialogurile dintre ele. Mircea Iorgulescu demonstreaza ca activitatea de baza a acestor personaje este statul de vorba. Intr-adevar personajelor le place foarte mult sa vorbeasca, aceasta fiind o trasatura a omului balcanic. Mult mai vizibila este aceasta constatare in actul al III lea al scrisorii care cuprinde discursurile electorale pe care le tin Farfuridi si Catavencu.

Lupta dintre cei doi rivali nu are sens pentru ca va castiga un al III lea personaj Agamemnon Dandanache, al carui nume nici nu figura pe lista electorala. Comicul de situatie atinge absurdul tocmai prin aceasta rasturnare brusca a evenimentelor.

Realitati caractereologice ale personajului sunt numele pe care le poarta. Prima analiza a comicului de nume este realizata de Garabet Ibraileanu in studiul "Numele proprii in opera comica a lui Caragiale". In primul rand se observa sufixul grecizant "-ache" remarcat si in schite, clar si in comedii. Agamemnon Dandanache poarta prenumele eroului grec. In text este numit si Agamita sau Gagamita ceea ce exprima precaritatea acestui personaj. Si el este un erou castigand alegerile insa intr-un mod lipsit de onestitate. El detine o "scrisorica de amor" alta decat cea trimisa de Tipatescu lui Zoe cu ajutorul careia reuseste de fiecare data sa fie ales. "Scrisorica de amor" apartine unui personaj important in plan politic pe care Dandanache il numeste sub pseudonimul "bencher". Hotararea alegerii sale ca deputat vine de la "Centru" deci dintr-un plan politic inalt. Numele Dandanache provine de la cuvantul "dandana" care inseamna galagie, zgomot mare. Suficul "-ache" explica modalitatea in care personajul pronunta cuvintele: "inteledzi", "coledzi" etc. Este evidenta ironia in ceea ce priveste elementul grec.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Alaturi de sufixul "-ache" exista si "-escu" vizibil in nume precum Ionescu , Popescu sau Branzovenescu. Numele acestuia din urma are si rezonanta culinara ceea ce starneste comicul. Farfuridi si Branzovenescu sunt nedespartiti asemenea gemenilor Halippa din "Concert de muzica de Bach" romanul Hortensiei Papadat-Bengescu.

Numele lui Catavencu provine de la "cata". Intr-adevar personajul se comporta ca un adevarat intrigant amenintand cu publicarea scrisorii de amor dintre Tipatescu si Zoie in ziarul "Racnetul Carpatilor". Si Dandanache il santajeaza pe bencherul sau promitand ca ii va publica scrisoarea in ziarul "Rasboiul". Dandanache este definit in peritexul prezentarii personajelor ca vechi luptator de la 48. Astfel ideea de lupta capata o conotatie comica legandu-se si de titlul ziarului "Rasboiul". Cuvintele personajelor: "si lupta, si lupta, si dai, si dai, si lupta" ii exprima precaritatea. El se lectureaza in definitia romaneasca a impartialitatii "Si eu in toate Camerele, cu toate partidele, ca rumanul impartial". Caragiale realizeaza o oglinda autentica a politicii romanesti. Dandanache nu poate suporta sa ramana fara "coledzi". Intentia autorului a fost sa creeze prin Dandanache un personaj mai prost ca Farfuridi si mai canalie decat Catavencu. Intr-adevar dupa alegerea sa ca deputat Dandanache va pastra scrisorica de amor, in timp ce Catavencu ii va da inapoi scrisoarea lui Zoe.

Cetateanul turmentat este singurul personaj fara nume, fiind definit chir sub acest pseudonim. Rolul sau este axial(important) deoarece fiecare aparitie a sa modifica realitatea textuala. Conform metaforei "lumii pe dos" cetateanul turmentat este singurul personaj real exprimand turmentarea intregii vietii politice romanesti. Eternul; "Eu cu vine votez?" reflecta realitatea tragi-comica a cetateanului roman inaintea alegerilor electorale.

Actul al III-lea al scrisorii pierdute reflecta cel mai bine realitatea teatrului in teatru, prin discursurile electorale pe care le tin Farfuridi si Catavencu. Amandoi se comporta ca niste actori in scena iar discursurile lor se aseamana prin stilul demagogic. In mod clar, Caragiale a creat o oglinda autentica a vietii politicii romane de atunci.

Comicul de limbaj evident in ambele discursuri se imbina cu cel de situatie intrucat confruntarea dintre Farfuridi si Catavencu este lipsita de orice sens. Zaharia Trahanache conduce toata aceasta sedinta dand cuvantul oratorilor, desi primise de la Centru o scrisoare in care i se cerea sa-l declare castigator pe Agamemnon Dandanache. Trahanache nu va comunica acest lucru si atunci confruntarea celor doi devine absurda. Asadar comicul debuteaza spre absurd.

Farfuridi este primul care isi tine discursul remarcandu-se prin emotivitate si balbaial. El nu reuseste sa le atraga atentia ascultatorilor. Acel "-Dati-mi voie!" repetat are rolul de a capta atentia, insa grupul sustinator lui Catavencu il intrerupe deseori. Farfuridi face un excurs in istoria romane care devine o insuruire absurda de date care nu mai ofera nicio informatie asupra realitatii. Sunt amintiti doar niste ani lecturati absurd, doar in adoua parte a semnificantilor. In loc de 1821 se pronunta doar "21". Dupa ce se trece de la 1821 la 1848, semnificantii anilor se insuruieste in terminatia lui 4 in baza lui 10: "La 1854, la 1864, 1874 asemenea si la 1884 si 1894 si

etetera".

Acest "etetera" din finalul enuntului citat implica o continuare absurda a enumerarii cifrelor.

Incheierea discursului tinut de Farfuridi rezuma intreaga conotatie a comicului. Finalul exprima tocmai acea circularitate lipsita de centru. Verbul "a se revizui" este folosit mai intai la forma afirmativa si apoi la cea negativa, insa semnificatia lui este anulata de verbul "a schimba" : "din doua una dati-mi voie: ori sa se revizuiasca primesc! Dar sa nu se schimbe nimica, ori sa nu se revizuiasca primesc! Dar atunci sa se schimbe pe ici pe colo, si anume in punctele...esentiale...". Ceea ce rosteste Farfuridi este un discurs oximoronic si de aici rezulta comicul. Situatie comica este accentuata si este sugerata de faptul ca de personaj depinde sau nu revizuirea societatii. Exista de asemenea antiteza dintre "pe ici pe colo" si apozitia "punctele esentiale". Tocmai acest discurs illogic fragmentat genereaza comicul. Personajul insusi pare constient de aceste absurditati atunci cand foloseste cuvantul "dilema": "din aceasta dilema nu puteti iesi...Am zis!"

In "Marea trancaneala" Mircea Iorgulescu observa ca ocupatia de baza a personajelor lui Caragiale este statul de vorba. Farfuridi si Catavencu isi iau rolul in serios jucand in fata publicului rolul vietii lor.

Discursul lui Catavencu reflecta cel mai bine realitatea teatrului in teatru. Captarea atentiei genereaza comicul si e comunicata de autorul textului dramatic in interiorul parantezelor conform indicatiilor scenice sau dadascalilor. Catavencu "ia poza trece cu importanta printre multime [...] si trage batista si-si sterge cu eleganta avocatasca fruntea". Este emotionat, incepe la un moment dat sa planga, glasul lui este tremurat iar in timpul discursului propriu-zis aplauzele sunt zguduitoare.

Catavencu este de fapt un Rica Venturianu intrat intr-o cariera politica. El apartine tipologiei snobului si parvenitului, asa cum reiese din prezentarea personajelor de la inceputul piesei. Dupa ce Catavencu tinde sa se identifice demagogic fericirii si progresului tarii, comicul absolut se realizeaza prin reactia absurda a grupului condus de Ionescu si Popescu, sustinatorii lui. Ei rostesc un continuu "bravo", dupa rostirea fiecarui cuvânt de catre Catavencu. Cuvantele "sociala", "economica", "administrativa" tind sa piarda orice semnificatie atunci cand rostirea lui "bravo" deplaseaza comicul spre absurd. Aceasta realitate este vizibila foarte concret atunci cand Catavencu il rosteste de 2 ori pe "si". De data aceasta si cuvantul "bravo" est repetat de grupul care-l sustine.

Conform gramaticii personale a personajului se observa utilizarea verbului "primesc" la fel cum anterior existase in discursul lui Farfuridi. Si aici exista antiteze semantice care conduc comicul spre absurd "Industria romana e sublima, e admirabila putem zice dar lipseste cu desavarsire" eugen Ionescu a fost printre primii care a observat ca I.L.Caragiale anticipeaza teatrul absurdului. Realitatea citata anterior conduce la dialogul dintre sotii Smith din "Cantareata cheala" de Eugen Ionescu.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Apropierea de Occident este facuta de Catavencu prin intermediul cuvintului "faliti": "Anglia isi are falitii sai, Franta isi are falitii sai [...] in fine oricare natiune , oricare popor, oricare tara isi are falitii sai...numai noi sa nu avem falitii nostri!".

Situatia comica absoluta se creeaza in momentul in care este declarat castigator Agamemnon Dandanache. Si el, asemenea Cetateanului turmentat afirma mereu ca este ametit. De fapt, turmentarea apartine intregii vietii politice romanesti.

Spre finalul piesei toate personajele se impaca. In scena a IX-a din actul al IV-lea, Catavencu ii cere iertare lui Zoe. N. Steinhart in "Secretul ""scrisorii pierdute"" analizaza aceasta scena in spiritul comeseniei(generozitate) existent la romani. Autorul apropie impacarea personajelor din textul lui Caragiale de scena ospatului de dupa furarea pupazei din "Amintiri din copilarie" de Ion Creanga. Totusi personajele lui caragiale nu au nimic religios in ele. Sunt profund desacralizate si atunci nu se poate vorbi despre un spirit crestin.

Catavencu joaca din nou teatru lasandu-se in genunchi in fata lui Zoe in timp ce aceasta trece intr-un raport de superioritate: " Scoala-te esti barbat, nu ti-e rusine?" Este o remarca asemanatoare celei facute de Pampon, lui Cracanel in comedia "D-ale carnavalului". Cracanel se lamenta ca este "tradus" (inselat) de toate femeile. Pampon il incurajeaza sfatuindu-l: "Nu plange esti volentir".

Ultima scena a comediei, a XIV-a reuneste toate personajele inclusiv Cetateanul turmentat. Este un prilej pentru Catavencu de a tine discursul de investitura pentru Agamemnon Dandanache. El reia o realitate din istorie amintitnd de razboiul din Crimeea. In sfarsit din doua contratii pare a se alege unul: "ieri obscuritate, azi lumina!". "Lumina" se identifica in mod absurd ca alegerea ca deputat a lui Agamita Dandanache ca si cum intreaga realitate textuala ar fi tins catre acest lucru. Si mai clar bucuria de a fi fost ales Dandanache este exprimata de catre Catavencu prin afirmatia devenita celebra: "Dupa lupte seculare care au durat aproape 30 ani iata visul nostru realizat!". Se remarca inca o data comicul de limbaj dar si de situatie.

Pristanda este cel care incheie piesa creandu-se astfel imaginea circularitatii. El apare atat la inceputul cat si la finalul textului. Cuvintele "-Muzica!Muzica!" rostite de Pristanda reflecta din nou comicul, prin contrastul dintre functia de politai al orasului si realitatea orfica a muzicii.

Prin comediile si schitele sale, Caragiale anticipeaza teatrul modern al absurdului intrucat comicul depaseste orice limite.